

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

Palatul Parlamentului
Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 76112 București, România
Telefon: (+40-1)313 25 31; Fax: (+40-1) 312 54 80
E-mail: presccr@dias.vsat.ro

Dosar nr.55 A/1999

București, 2 aprilie 1999

Nr. 827

Domnului PETRE ROMAN
Președintele Senatului

Vă trimitem, alăturat, obiecția de neconstituționalitate adresată Curții Constituționale de către Președintele României, domnul Emil Constantinescu. Obiecția se referă la dispozițiile art.2 (1); art.6 (1); art.9; art.11 (2); art.12 (1); art.15 (1); art.17 (1) și (2); art.18; art.30 (2) și art.45 (1) din Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului, adoptată de Senat în ședința din 22 februarie 1999 și de Camera Deputaților în ședința din 22 februarie 1999.

Vă rugăm să ne comunicați punctul dumneavoastră de vedere, potrivit art.19 alin.(1) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, până la data de 20 aprilie 1999, Dezbaterea în plenul Curții Constituționale va avea loc la data de 5 mai 1999.

p.PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Prof.univ.dr Ioan Muraru

PREȘEDINȚIA
ROMÂNIEI
CANCELARIA
NR.D3/1612

31 martie 1999

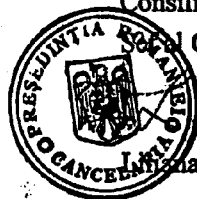
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
Domnului Lucian Mihai
Președintele Curții Constituționale

Stimate domnule Președinte,

Vă transmitem, alăturat, legea privind organizarea și desfășurarea referendumului și anexa cuprinzând obiecțiile semnalate de domnul Emil Constantinescu, Președintele României.

Consilier,

Șeful Cancelariei,

Luziana Kleininger
Luziana Kleininger

ROMÂNIA

PREȘEDINTELE

**Domnului LUCIAN MIHAI
PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE**

Domnule Președinte,

În respectul prerogativei de control ce revine Curții Constituționale, în conformitate cu prevederile art. 144 lit. a) din Constituția României, supun atenției dumneavoastră Legea privind organizarea și desfășurarea referendumului, cu rugămintea de a vă pronunța asupra constituționalității dispozițiilor art. 2 (1); art. 6 (1); art. 9; art. 11 (2); art. 12 (1); art. 15 (1); art. 17 (1) și (2); art. 18; art. 30 (2) și art. 45 (1), în contextul obiecțiilor prezentate în anexă.

Emil Constantinescu

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Emil Constantinescu'.

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI

ANEXĂ

OBIECTII DE NECONSTITUȚIONALITATE A UNOR DISPOZIȚII DIN LEGEA PRIVIND ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA REFERENDUMULUI

Din dorința de a avea o Lege a referendumului în deplin acord cu spiritul și litera Legii fundamentale, solicit Curții Constituționale să se pronunțe asupra constituționalității următoarelor dispoziții:

A. Art. 2 (1) : “ Referendumul național constituie forma și mijlocul de consultare directă și de exprimare a voinței supreme a poporului cu privire la :

- a) revizuirea Constituției;
- b) demiterea Președintelui României;
- c) probleme de interes național”.

Ordinea propusă prin Legea votată de Parlament contravine celei stabilite prin art. 90; 95 (3) și 147 (3) din Constituția României. În consecință, pentru simetria structurii legii de față cu textul constituțional, se impune o reformulare a literelor a), b) și c) de la art. 2 (1) din lege, în următoarea ordine:

- a) “pentru probleme de interes național, la cererea Președintelui României, după consultarea Parlamentului;
- b) în caz de suspendare din funcție a Președintelui, pentru aprobarea demiterii acestuia;
- c) pentru aprobarea propunerii de revizuire a Constituției, adoptate de Parlament”.

B. Art. 6 alin. 1 se referă la procedura de revizuire a Constituției și prevede că “organizarea și desfășurarea referendumului se stabilesc prin lege”.

Având în vedere precizările art. 72 (3) lit.c) din Constituție, apare necesară completarea textului în sensul: "...iar organizarea și desfășurarea referendumului se stabilesc prin **lege organică**" (sau "**în baza prezentei legi**"). În absența acestei precizări exprese, prin "lege" s-ar înțelege lege ordinară, ceea ce ar contraveni textului constituțional.

C. Art. 9 din lege prevede următoarea formulare a întrebării, înscrise în buletinul de vot, în cazul referendumului pentru demiterea Președintelui: "Sunteți de acord cu demiterea Președintelui României?"

Întrebarea ar trebui formulată explicit și simetric cu cea înscrisă în art.7 (1) al prezentei legi, astfel: "Sunteți de acord **cu propunerea Parlamentului ca Președintele României să fie demis din funcție?**"

O întrebare generală, care să nu facă referire la o propunere a Parlamentului, ar încălca limitele prevăzute de art.95 din Constituție;

D. Art. 11 (2) : " Referendumul asupra problemelor de interes național se organizează anterior luării unor măsuri, inclusiv de ordin legislativ, iar inițierea sa are caracter facultativ".

Întrucât în aliniatul precedent, art. 11 (1) s-a prevăzut că Președintele României, după consultarea Parlamentului, **poate cere** poporului să-și exprime voința prin referendum, iar inițiativa referendumului, cât și decizia organizării acestuia (prin decret prezidențial) aparțin șefului statului, finalul frazei de la art. 11 (2) apare inutil și introduce o sintagmă nouă - referendum...**facultativ** - ceea ce excede cadrul constituțional.

Totodată, art. 11 (2) din lege prevede organizarea referendumului asupra unor probleme de interes național **numai** anterior luării unor măsuri, inclusiv de ordin legislativ. Or, o asemenea prevedere, prin raportare la litera Constituției, este mai restrictivă și, în plus, intră în contradicție cu spiritul acesteia. Din moment ce, conform art. 2 (1) din Constituție, suveranitatea aparține poporului, nu există nici un impediment constituțional ca Președintele României să ceară poporului să se pronunțe asupra unei probleme de interes național, la care se referă o măsură deja luată, dacă, după luarea acesteia, se consideră că o mare parte a populației o consideră inacceptabilă. Un vot pozitiv va consfinți legitimitatea unei asemenea

măsurile, după cum un vot negativ va determina reconsiderarea ei de către Guvern sau Parlament, după caz. De altfel, și în situațiile în care referendumul se organizează în baza art. 147 (3) sau art. 95 (3) din Constituție, el survine după ce Parlamentul a aprobat propunerea de revizuire a Constituției și, respectiv, suspendarea din funcție a Președintelui.

E. Art. 12 (1) prevede, la lit.h, în cadrul problemelor considerate de interes național: “alte probleme **propuse Parlamentului** de către Președintele României în exercitarea atribuțiilor sale constituționale”.

Textul contravine art. 90 din Constituție potrivit căruia Președintele propune (“cere”) **poporului** să se pronunțe asupra unor probleme de interes național, și nu Parlamentului (chiar dacă, în baza aceluiași dispoziții constituționale, consultarea Parlamentului este obligatorie). În consecință, conform Constituției, formularea ar trebui să fie:

“h) alte probleme **propuse de Președintele României** în exercitarea atribuțiilor sale constituționale”;

F. Art. 15 (1) - “ Obiectul și data referendumului național se stabilesc după cum urmează:

- a) **prin lege**, în cazul referendumului privind revizuirea Constituției...;
- b) **prin hotărâre a Parlamentului**, în cazul referendumului privind demiterea Președintelui României...”.

Prin această formulare, apar aplicabile prevederile art. 74 (2) din Constituție, respectiv adoptarea fie a legii, fie a hotărârii cu majoritatea membrilor prezenți din fiecare Cameră. Aceasta ar contrazice art. 72 (2) lit. c) din Constituție, conform căruia organizarea (inclusiv obiectul) și desfășurarea (inclusiv data) referendumului se reglementează **prin lege organică**.

Există însă și întrebarea dacă, din considerente de simetrie, referendumul pentru revizuirea Constituției nu ar trebui organizat în temeiul unui vot **cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere**, conform art. 147 (1) din Constituție?

G. Art. 17 (1), art. 17 (2) și art. 18 reglementează operațiunile de desfășurare a referendumului în baza Legii nr. 68/1992 pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului și, respectiv, a Legii nr. 70/1991 privind alegerile locale.

Omiterea Legii nr.69/1992 pentru alegerea Președintelui României contravine art. 95 din Constituție, conform căruia demiterea Președintelui României se hotărăște prin vot direct și universal, exact ca și alegerea sa, reglementată distinct prin art. 81 (1) și (2) din Constituție și prin Legea nr. 69/1992 pentru alegerea Președintelui României;

H. Art. 30 (2) prevede că, pe tot timpul campaniei pentru referendum, partidele politice și cetățenii au dreptul de a-și exprima opiniile în mod liber și fără nici o discriminare, prin mitinguri, prin adunări publice și prin mijloace de informare în masă.

Or, participarea Președintelui României la organizarea unui referendum în probleme de interes național (ca inițiator și factor de decizie), conform art. 90 din Constituție, sau în vederea revizuirii Constituției, conform art. 146 (1) din Constituție, este evident de mai largă aplicabilitate decât cea a partidelor politice. S-ar fi impus, deci, ca, pentru deplină constituționalitate, art. 30 (2) din Legea referendumului să continue cu o a doua frază: “ **Președintele României poate uza de acest drept, inclusiv în cazul suspendării sale din funcție, în condițiile art. 95 din Constituție și ale art. 15 -17 din Legea nr. 69/1992**”;

I. Prin art.45 (1) : “Curtea Constituțională, la cererea motivată și însoțită de dovezile pe care se întemeiază **partidele sau alianțele acestora**, anulează referendumul național, în cazul în care votarea și stabilirea rezultatelor au avut loc prin fraudă”.

Textul contrazice art. 144 lit. g) din Constituție, care dă dreptul Curții Constituționale să **vegheze** la respectarea procedurii pentru organizarea și desfășurarea referendumului și să **confirme** rezultatele acestuia, precum și dispozițiilor prevăzute de același articol (144 la lit. d), potrivit căruia Curtea Constituțională are atribuția generală de a **veghea** la respectarea procedurii pentru alegerea (deci și pentru demiterea) Președintelui României și de a **confirma** rezultatele sufragiului. Nici una dintre aceste dispoziții constituționale nu condiționează exercitarea atribuțiilor Curții de vreo sesizare, în general, sau de

sesizarea unei anumite categorii de persoane ori autorități, cum se procedează în celelalte cazuri (la lit. a), b), c), e) sau f). În consecință, textul art. 45 (1) din Legea referendumului ar trebui să prevadă că: **“În cazul în care constată că procedura pentru organizarea și desfășurarea referendumului a fost încălcată, Curtea Constituțională anulează referendumul”**. Această prevedere ar permite Curții să acționeze din oficiu sau la cererea oricărei persoane care prezintă dovezile pe care își întemeiază sesizarea.